

Céard eile a d'fhéadfadh an fear bocht a rá! Is fiú éisteacht leis an méid a mhionnaigh duine díobh siúd a tóigeadh, is é sin Liam Phádraic (Liam Clancy). Mhionnaigh sean-Tully ar Liam Phádraic gur bhuail sé go damáisteach i nGleann an Chnoic é agus tar éis é a bhualadh, gur chaith sé síos sa srutháinín é. "Trócaire go dtuga Dia dho m'anam," arsa Liam, "níor leag mé láimh air ach an oiread leis an té atá curtha ach scoilt mé a mhac le iarraidh de bhun gabáiste."

Nuair a bhí na fianaisí uilig tugtha mhol an giúire gan a bheith ró-dhian ar na fir. Nuair a bhí an breitheamh ag tabhairt a bhreithe, dúirt sé gur chuir sé san áireamh an méid a dúirt an giúire agus an tiarna talún. "Mar sin fhéin," ar sé, "ba fíor-dhroch-rud a rinne na fir. Rinne siad ionsaí ar an sean-fhear, Tully, agus bhí a chloigean agus a éadan chomh gearrtha sin go raibh sé i mbaol báis. Gearradh cloigeann an phóilín chomh maith. Ní bheadh dhá bhliain príosúin sách maith ag na fir seo. Ba mheasa fós an scéal nuair a tháinig slua acu le chéile chun an droch-ghníomh a dhéanamh".

Téarmaí Príosúin

Ansin ghearr an breitheamh téarmaí príosúin in éindí le daor-obair mar a leanas: Marcus Ó Conghaile (10 mí), Colm Ó Céide (8 mí), Seán Ó Fátharta (4 mhí), Peadar Ó Conghaile, Liam Clancy, agus Beartla Ó Cadhain (3 mhí an duine), Máirtín Ó Conghaile agus Mícheál Ó Féinne (6 mhí), agus Stiofán Ó Conghaile (2 mhí), In éindí leis sin cuireadh bannaí 2 bhliain ar gach aon duine acu. Ligeadh beirt saor, Seán Ó Cadhain agus Séamas Ó Flatharta (Larry), mar nach raibh mórán fianaise ina n-aghaidh.

Ní túisce an bhreith tugtha ná tháinig gobharnóir an Phríosúin, agus fórsa láidir póilíní leis, chun na príosúnaigh a thabhairt ó theach na cúirte trasna Droichead an Phríosúin go príosún na Gaillimhe mar a mbeadh orthu an chéad oíche a chaitheamh sul má d'aistreofaí iad go pé príosún a bhí i ndán dóibh. Bhí saol crua rompu — briseadh cloch, ocras, agus an tread mill.

Bhí cuid acu as a sláinte nuair a bhí a dtéarma thuas. In éindí le fir an Chnoic bhí na fir ón gCeathrú Rua a fuair téarmaí príosúin mar gheall ar achrann den chineál céanna. Lean slua mór dá gcairde agus dá ngaolta na príosúnaigh chomh fada le geata an phríosúin agus, mar a deir tuairisc an pháipéir, bhí caoineachán na mban ó Chonamara le cloisteáil go soiléir i measc na ndaoine eile a bhí á leanacht.

Seán Ó Mainnín,

An Leipreachán

Bhí leipreachán ann nuair amháin,
Bhí sé ina chónaí faoin gcrann.
Do labhair sé liom lá amháin,
Ón doras beag faoin gcrann.
Ó, céard a dúirt sé? Níl fhios a'm,
Ach bhí sé beag lena chaipín bán.
Ní maith leis arán ná bainne ná dán,
Ach is maith leis a bheith ina shuí sa sruthán.

*Pádraicín Phuirséal,
Lochán Beag,
Indreabhán.
(8 mbliana)*

Mo Chat

Bhí cat beag agam.
Agus bhí sé ina shuí,
Ach fuair sé bás
Agus é ina luí.

Bhí sé chomh deas sin
Agus é buí
Gur chuir mé sa talamh é
Agus é ina luí.
*Dara Ó Baoill,
Teach Mór,
Indreabhán.
(8 mbliana)*

An tÓl

Bíonn daoine ag ól
Ó mhaidin go hoíche,
Ní stopann siad ariamh
Go mbíonn siad caochta.
Ólann siad pórtar —
Ní ólann siad tae.
Ólann siad gach rud
Ach amháin caifé.
Bíonn siad ar meisce
'S bíonn siad ag ól,
Ní stopann siad ariamh.
Beidh siad faoi bhrón.
Is is cuma leo,
Ní stopann siad ariamh,
Go deo, deo, deo.

*Feargal Ó Béarra,
Both Chuanna,
(8 mbliana).*

ÉIGSE SCOILE

An Fharraige

Ag siúl dom cois na farraige,
Is an ghaoth ag séideadh aniar,
Bhí aoibhneas i mo chroí,
Agus luathacht i mo chois céim.

Bhí gaineamh garbh faoi mo chois
Agus gach uair a thógainn céim
Bhíodh lorg mo bhróga le feiceáil
Sa ngaineamh úr cois trá.

Shuí mé síos ar charraig,
Bhí faoileáin ag eitilt os mo chionn,
Bhí gach gráig a chuir siad astu
Le cloisteáil mar a bheadh macalla.

Bhí na héisc ag léimneach ins an uisce,
Ag lapaireacht le ríméad,
Is beag a cheap siad
Go raibh iascairí ar a dtóir.

Amach ar m'aghaidh bhí báidín
Ag dul soir le gaoith;
Ag cur is ag tarraingt an t-eangach
Agus ag guí go mbeadh ann scoil.

Inniu bhí an fharraige mar ghloine,
Bhí sí gorm faoi lonnradh na gréine,
Bhí na báid agus curachaí ag seol
Agus an radharc ag dul in áilleacht.

Ach ní mar sin a bhíonn i gcónaí:
Bíonn athrú uirthi, sa nGeimhreadh;
Bíonn a tonnta go fiáin feargach,
Ag briseadh agus ag leagann.

Is iomaí anam duine
Atá sa mhuir mhór,
Is iomaí máthair ag caoineadh,
Mar gur thug sí uathu athair nó mac.

*Stiofán Ó Donncha,
Cor na Rón,
Indreabhán.
(12 bhliain)*

Cois Farraige

Lá breá gréin
agus an ghrian ag taitneamh,
mé i mo sheasamh ag
iascaireacht cois fharraige,
bhí na tonnta féin ciúin,
agus na faoileáin ag scradach;
bhí na bric ag piocadh,
an dorú ag fáil ceangailte
i gcloch mór cruinn,
Níl aon iasc ann inniu,
a deirim liom fhéin.
Tá siad amuigh san doimhneach
agus i bhfad i gcéin.
Beidh mé anseo amárach le cúnamh Dé,
is meallfaidh mé an t-iasc le baoite mór bréan.
*Diarmuid Ó Flatbarta,
Baile an tSléibhe,
An Spidéal. (10 mbliana)*

An tEarrach

Nóinín, sabhzeirín, is caisearbhan buí,
Fásann siad go flúirseach in aice an tí.
Itheann beithígh iad cé gur trua,
Ach fásann cinn óga is fásann cinn nua.
Ins an Earrach a tharlaíonn sé seo,
Nuair nach dtagann aon sneachta nó sioc,
Ach an ghrian ag soilsiú go hard sa spéir,
Is mise 'mo shuí go sona sa bhféar.
Bíonn duilleoga glasa ar gach crann.
Tá gach seancheann imithe — buí agus donn —
Mar tá séasúr álainn nua anseo,
Agus 'sé an t-ainm atá air ná an tEarrach.
Bíonn fir ag obair go crua sa ngarraí
Ó mhaidin go hoíche ag cur na mbarraí.
Feiceann na gsúir blátha beaga buí
Is bailíonn siad cuid dá Mamaí.
'Sé an tEarrach an séasúr is deise sa mbliain,
Blátha, sceacha, féar, is crainn,
San Earrach álainn a d'fhás siad uilig,
'Sé an trua anois go bhfuil siad imithe.

*Niamh Ní Bbaoill,
An Teach Mór.
(11 Bhliain)*